

Sygn. akt I UZ 18/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania R. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w [...]

o umorzenie należności składkowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 października 2016 r.,

zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił odwołania R. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w [...] z dnia 21 marca 2014 r., którymi po pierwsze - ustalono podlegające umorzeniu składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy, należne na dzień 17 lutego 2014 r. oraz warunki, po spełnieniu których nastąpi umorzenie oraz po drugie - umorzono postępowanie w sprawie umorzenia należności z tytułu „składek zdrowotnych” za okres od sierpnia 2004 r. do sierpnia 2005 r.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia. Wnioskodawca w okresie od 14 czerwca 2004 r. do 30 sierpnia 2005 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, z tytułu której zgłosił się do ubezpieczeń. Nie złożył

dokumentów rozliczeniowych za wskazany okres. Wnioskodawca był zgłoszony do ubezpieczeń także jako pracownik z racji zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresach: od 1 września 2003 r. do 31 sierpnia 2004 r., od 23 czerwca 2004 r. do 31 sierpnia 2004 r., od 1 września 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r., od 9 września 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r. W miesiącach czerwcu i lipcu 2004 r. wnioskodawca nie osiągnął minimalnego wynagrodzenia za pracę, zaś w miesiącach od sierpnia 2004 r. do sierpnia 2005 r. jego łączne wynagrodzenie z tytułu umów o pracę przewyższało kwotę minimalnego wynagrodzenia. Decyzją z dnia 7 stycznia 2013 r. organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 14 czerwca 2004 r. do 31 lipca 2004 r., określając miesięczne podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Decyzja, doręczona zastępczo, uprawomocniła się i stanowiła podstawę sporządzenia z urzędu dokumentów rozliczeniowych. W dniu 17 lutego 2014 r. wnioskodawca złożył wniosek o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek za okres prowadzenia działalności gospodarczej od czerwca 2004 r. do sierpnia 2005 r. W decyzji z dnia 21 marca 2014 r. (nr [...]) organ rentowy stwierdził, że na dzień 17 lutego 2014 r. wnioskodawcę obciążał obowiązek zapłaty podlegających umorzeniu składek za okres czerwiec-lipiec 2004 r. w łącznych kwotach: na ubezpieczenia społeczne - 1.650,22 zł, na ubezpieczenie zdrowotne - 643,10 zł; na Fundusz Pracy - 116,71 złotych. Organ stwierdził jednocześnie, że warunkiem umorzenia wskazanych należności jest spłata wymagalnych należności składkowych niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji. Kolejną decyzją z tej samej daty (nr [...]) organ rentowy umorzył postępowanie w sprawie umorzenia należności z tytułu składek za okres od sierpnia 2004 r. do sierpnia 2005 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd pierwszej instancji, powołując się na art. 1 ust. 1, 6, 8, 10, 11 i 13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551, dalej jako ustawa abolicyjna), uznał prawidłowość wydanych decyzji, gdyż wnioskodawca -

prowadząc we wskazanym okresie pozarolniczą działalność gospodarczą - nie złożył deklaracji rozliczeniowych, wobec czego organ rentowy podjął działania z urzędu, określając zakres obowiązku składkowego, również podlegającego umorzeniu w trybie powołanej ustawy. W ocenie Sądu pierwszej instancji, obecnie niedopuszczalne jest rozważanie kwestii podlegania obowiązkowi ubezpieczenia i kwalifikacji prawnej podejmowanej przez wnioskodawcę aktywności zarobkowej jako umów o dzieło wykonywanych poza prowadzoną działalnością.

Wyrokiem z dnia 26 lutego 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] uchylił powyższy wyrok oraz poprzedzające go decyzje organu rentowego i przekazał sprawę temu organowi do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu odwoławczego, zaskarżone decyzje dotknięte są wadliwościami powodującymi nierozpoznanie istoty sprawy w postępowaniu sądowym, co uzasadnia zastosowanie art. 477^{14a} w związku z art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd drugiej instancji uznał, że decyzja nr [...] z dnia 21 marca 2014 r. nie spełnia warunków wskazanych w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej. W decyzji wydanej na podstawie tego przepisu Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest wskazać kwoty podlegających umorzeniu należności i określić wszystkie warunki, jakie musi spełnić ubezpieczony, aby w przyszłości uzyskać decyzję o umorzeniu niezapłaconych należności. Są to obowiązkowe elementy decyzji. Dla spełnienia wymagania określenia warunków umorzenia musi zostać wskazana kwota niepodlegających umorzeniu składek za okres od 1 stycznia 1999 r., do których opłacenia jest obowiązany ubezpieczony, wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi wymienionymi w ustawie. Skoro bowiem jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, kwota ta musi zostać wskazana. Taki brak nie może być uzupełniony w postępowaniu sądowym, które jest tylko postępowaniem odwoławczo-kontrolnym, a sąd, kontrolując wydaną decyzję, związany jest jej treścią i nie może zastępować organu. To organ musi najpierw wypowiedzieć się merytorycznie w decyzji co do spornej kwestii, tak aby umożliwić skontrolowanie wyrażonego stanowiska. W tym zakresie Sąd drugiej instancji odwołał się do poglądów zaprezentowanych przez Sąd Apelacyjny w [...] w wyroku z dnia 8

października 2015 r., III AUa 147/15 (LEX nr 1916656) oraz przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 10 grudnia 2014 r., III AUa 671/14 (LEX nr 1621046).

Co do decyzji nr [...] z dnia z dnia 21 marca 2014 r. Sąd odwoławczy stwierdził, że wnioskodawca żądał także umorzenia składek za okres od sierpnia 2004 r. do sierpnia 2005 r. Obowiązkiem organu rentowego było zatem merytoryczne wypowiedzenie się, czy na wnioskodawcy ciąży obowiązek zapłaty składek należnych za ten okres oraz czy są to składki podlegające umorzeniu, czy też składki niepodlegające umorzeniu, które muszą zostać zapłacone. Nie było natomiast podstaw do umorzenia postępowania w trybie art. 105 § 1 k.p.a. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego w rozumieniu tego przepisu zachodzi bowiem wówczas, gdy odpadł jeden z konstytutywnych elementów sprawy administracyjnej, która utraciła taki charakter lub go nie miała jeszcze przed wszczęciem postępowania. Przedmiotem postępowania uregulowanego w ustawie abolicyjnej są indywidualne sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych przekazane na drogę postępowania administracyjnego przepisami tej ustawy. W takiej sytuacji nie ma podstaw do stwierdzenia bezprzedmiotowości postępowania administracyjnego w sprawie z wniosku złożonego do organu rentowego w trybie powołanej ustawy, niezależnie od spełnienia przez stronę przesłanek w niej przewidzianych (tak również Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia z 2 kwietnia 2014 r., III AUa 1427/13, LEX nr 1455602). Sąd drugiej instancji stwierdził, że nie chodzi tu o prowadzenie kontroli formalnej (legalności) decyzji, lecz o brak możliwości merytorycznej oceny poddanego sprowi zagadnienia z uwagi na wskazane wadliwości decyzji. Organ rentowy ma obowiązek merytorycznie wypowiedzieć się w przedmiocie złożonego wniosku, zajmując stanowisko co do tego, czy dane składki podlegają umorzeniu. Wymagania takiego nie spełnia orzeczenie o umorzeniu postępowania. Wydanie decyzji takiej treści i oddalenie przez sąd pierwszej instancji odwołania od decyzji umarzającej postępowanie w przedmiocie umorzenia składek, powoduje sytuację nierozpoznania istoty sprawy. Tak bowiem zarówno decyzja organu rentowego, jak i wyrok sądu rozpoznającego wniesione od niej odwołanie, pozostawiają poza rozpoznaniem materialnoprawną podstawę sporu. Usunięcie wskazanej wadliwości przed sądem drugiej instancji nie jest możliwe, prowadziłoby bowiem - niezależnie

od treści ostatecznego rozstrzygnięcia - do tego, że merytoryczne rozpoznanie sporu nastąpiłoby po raz pierwszy przed sądem drugiej instancji. Takiego ukształtowania decyzji orzeczniczych nie da się pogodzić z istotą administracyjno-sądowego rozpoznawania tego typu sporów i dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 Konstytucji RP).

Ponadto Sąd odwoławczy stwierdził, że ponownie rozpoznając sprawę organ rentowy powinien mieć na uwadze konieczność rozpoznania wniosku w granicach wyznaczonych jego treścią oraz potrzebami dokonania prawidłowej subsumcji. Powinien przy tym uwzględnić, że w przypadku zbiegu podstaw ubezpieczenia zdrowotnego, obowiązek składkowy powiązany jest immanentnie z uzyskaniem przychodu oraz że teoretycznie nie jest wykluczona sytuacja, w której osoba pozostająca w stosunku pracy, mająca zarejestrowaną działalność gospodarczą, będzie aktywna zarobkowo poza stosunkiem pracy oraz poza prowadzoną działalnością gospodarczą, realizując umowy o dzieło. W związku z tym zarzuty wnioskodawcy muszą być poddane rzeczowej ocenie, łącznie ze skutkami wywołanymi decyzją z dnia 7 stycznia 2013 r., z treści której organ rentowy wyprowadza obowiązek składkowy. Prawidłowe zastosowanie prawa materialnego zależy od stanu faktycznego danego przypadku, a zatem okoliczności faktyczne niezbędne do dokonania subsumcji muszą być każdorazowo wyjaśnione.

W zażaleniu organ rentowy zarzucił naruszenie: a) art. 477^{14a} k.p.c. przez jego błędną wykładnię i uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji pomimo tego, że nie wystąpiły przesłanki uchylenia orzeczenia oraz decyzji organu rentowego; b) art. 477⁹ k.p.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na nieprawidłowym uznaniu, że organ rentowy rozpatrując wniosek o umorzenie należności z tytułu składek jest zobowiązany do badania, czy w spornym okresie działalność gospodarcza była prowadzona, co jest niedopuszczalne i doprowadziło do wykroczenia poza granice decyzji; c) art. 1 ust. 1, 6 i 8 oraz 10 i 11 ustawy abolicyjnej przez jego błędną wykładnię polegającą na nieprawidłowym uznaniu, że organ rentowy wydając decyzję o warunkach umorzenia należności (określoną w art. 1 ust. 8 tej ustawy) jest zobowiązany wskazać kwotowo należności niepodlegające umorzeniu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest niezasadne.

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy orzeczenie to prawidłowo zostało oparte na jednej z przesłanek wymienionych w art. 386 § 2 i § 4 k.p.c., tj. czy powołana przez sąd przyczyna uchylenia odpowiada podstawie ustawowej. Sąd Najwyższy sprawdza więc jedynie, czy rzeczywiście doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, bądź też czy w rachubę wchodziła podstawa nieważności postępowania. Tylko spełnienie lub niespełnienie tych przesłanek ma znaczenie w postępowaniu wywołanym wniesionym zażaleniem. Jeżeli w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd apelacyjny uchylił nie tylko wyrok sądu pierwszej instancji, ale i poprzedzającą go decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, podstawa prawna takiego rozstrzygnięcia lokuje się w treści art. 477^{14a} k.p.c. W judykaturze przesądzone zostało, że wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzję organu rentowego, z przekazaniem sprawy do rozpoznania bezpośrednio temu organowi, jest zaskarżalny zażaleniem przewidzianym w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Wskazuje się bowiem, że art. 477^{14a} k.p.c. nie ma samodzielnego bytu i jego zastosowanie wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., czyli zaistnienia przesłanek uzasadniających uwzględnienie apelacji przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji. Wyrok wydany na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. jest co prawda rozstrzygnięciem dalej idącym, ale - pomimo, że obejmuje (niejako w pierwszej kolejności) orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej

instancji - nie pochłania art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., ale stanowi jego dopełnienie. Podkreśla się zatem, że możliwość przekazania sprawy organowi rentowemu w trybie art. 477^{14a} k.p.c. powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, że nie było możliwe ich naprawienie w postępowaniu sądowym. Przepis art. 477^{14a} k.p.c. stosowany jest zatem wówczas, gdy konieczne jest skasowanie decyzji organu rentowego i wydanie nowej, po przekazaniu sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, w tym przeprowadzenia prawidłowego postępowania przed tym organem - uwzględniającego wszelkie wymagania wynikające z prawa materialnego (por. postanowienia z dnia 5 lutego 2013 r., II UZ 83/12, LEX nr 1555571; z dnia 30 września 2014 r., III UZ 9/14, LEX nr 1515151; z dnia 27 listopada 2014 r., III UZ 12/14, LEX nr 1628950; z dnia 15 października 2015 r., I UZ 10/15, LEX nr 1817649; z dnia 22 marca 2016 r., I UZ 42/15, LEX nr 2056857; z dnia 28 czerwca 2016 r., I UZ 10/16, LEX nr 2099032 i powołane w nich orzeczenia).

Sąd drugiej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na podstawie art. 477^{14a} w związku z art. 386 § 4 k.p.c., przyjmując, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy z uwagi na niedające się usunąć w postępowaniu sądowym wadliwości decyzji organu rentowego. Skuteczne zakwestionowanie zaskarżonego wyroku wymagało zatem w pierwszym rzędzie wykazania przez skarżącego w drodze zawartych w zażaleniu (mającym stanowić korelat zarzutów apelacyjnych) argumentów prawnych, że doszło do naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013 nr 3, poz. 41). Tymczasem skarżący do kwestii tej w ogóle się nie odnosi. Z tego względu należy stwierdzić, że nie kwestionuje on oceny Sądu odwoławczego, iż wskazane przez ten Sąd braki i wadliwości zaskarżonych przez wnioskodawcę decyzji doprowadziły do sytuacji ujętej w art. 386 § 4 k.p.c. jako „nierozpoznanie istoty sprawy” i uzasadniały uznanie tej przesłanki za podstawę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji.

Niezasadny jest podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 477^{14a} k.p.c.

Ustawa abolicyjna ustanowiła dwuetapowe postępowanie umarzania nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w przypadku osób podlegających w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). W pierwszej kolejności Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia (art. 1 ust. 8), a następnie decyzję o umorzeniu należności lub odmowie ich umorzenia (art. 1 ust. 13).

Zgodnie z art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty podlegających umorzeniu należności, o których mowa w art. 1 ust. 1 (nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne - emerytalne, rentowe i wypadkowe) i ust. 6 (nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy), z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Warunkiem umorzenia tych należności jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu (art. 1 ust. 13 pkt 1 ustawy) niepodlegających umorzeniu należności składkowych wraz z odsetkami, opłatami i kosztami wymienionymi w art. 1 ust. 10 ustawy, których spłata musi nastąpić w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia (art. 1 ust. 11), chyba, że w terminie tym niepodlegające umorzeniu należności zostaną rozłożone na raty albo odroczony zostanie termin ich płatności; w takim wypadku określony w ust. 10 warunek nieposiadania składek niepodlegających umorzeniu, uważa się za spełniony po ich opłaceniu (art. 1 ust. 12).

W odniesieniu do decyzji nr [...] skarżący wywodzi, że z przepisów art. 1 ust. 1, 6, 8, 10 i 11 ustawy abolicyjnej nie wynika, aby organ rentowy, wydając decyzję o warunkach umorzenia należności składkowych, był zobowiązany do kwotowego wskazania należności niepodlegających umorzeniu. W ocenie skarżącego, świadczy o tym brzmienie art. 1 ust. 8 ustawy, zobowiązującego do ustalenia w decyzji określającej warunki umorzenia wyłącznie kwot należności, o których mowa w ust. 1 i 6, a więc tych, które umorzeniu podlegają. Zdaniem skarżącego,

pominięcie w art. 1 ust. 8 obowiązku ustalenia kwot należności niepodlegających umorzeniu, o których stanowi ust. 10, jest zamierzonym działaniem ustawodawcy, wynikającym między innymi z tego, że należności te mogą ulegać zmianie, np. osoba nadal prowadząca działalność gospodarczą może posiadać zaległości składkowe powstałe po wydaniu decyzji, o której stanowi art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej.

Argumentacja skarżącego jest błędna. Użycie w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej zwrotu „ustala także” jasno wskazuje, że przewidziana w tym przepisie decyzja powinna zawierać dwa elementy składowe, po pierwsze - określenie warunków umorzenia ustanowionych w ust. 10-12 oraz po drugie - ustalenie kwot należności podlegających umorzeniu. Warunkiem umorzenia należności składkowych (w kwotach ustalonych w decyzji określającej warunki umorzenia) jest nieposiadanie, na dzień wydania decyzji o umorzeniu (przewidzianej w art. 1 ust. 13 pkt 1), składek niepodlegających umorzeniu oraz pozostałych należności powstałych w konsekwencji ich nieopłacenia. Skoro przesłankę spełnienia tego warunku stanowi spłata niepodlegających umorzeniu należności określonych w art. 1 ust. 10, w trybie przewidzianym w art. 1 ust. 11 i 12, a konsekwencją jego niespełnienia jest wydanie decyzji o odmowie umorzenia należności (art. 1 ust. 13 pkt 2), to organ rentowy w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy powinien warunek ten określić (skonkretyzować) przez wskazanie również kwot należności niepodlegających umorzeniu, przypadających do spłaty na datę złożenia wniosku.

Osoba występująca z wnioskiem o umorzenie należności powinna nie tylko wiedzieć, jakie kwoty należności - według wyliczeń organu rentowego - podlegają umorzeniu, ale także jakie przypadają do zapłaty oraz mieć możliwość ich zakwestionowania w odwołaniu wniesionym od decyzji określającej warunki umorzenia (art. 1 ust. 16 tej ustawy abolicyjnej).

Co do decyzji nr [...] skarżący podnosi, że Sąd drugiej instancji, zobowiązując organ rentowy do badania w postępowaniu o umorzenie należności z tytułu składek faktu prowadzenia przez wnioskodawcę pozarolniczej działalności gospodarczej oraz obowiązku zapłaty składek z tego tytułu, wykroczył poza granice decyzji dotyczącej wniosku o umorzenie należności z tytułu składek na

ubezpieczenie zdrowotne, przez co doszło do naruszenia art. 477⁹ i art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., art. 109 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Wypracowane na tle art. 394¹ § 1¹ k.p.c. orzecznictwo przyjmuje, że kognicja Sądu Najwyższego w tym postępowaniu jest ograniczona i sprowadza się do zbadania, czy występowały podstawy procesowe do wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego. Ocena ta ma charakter formalny i nie obejmuje weryfikacji merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 477^{14a} w związku z art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. (por. np. postanowienie z dnia 30 września 2014 r., III UZ 9/14, LEX nr 1515151 i powołane w nim orzeczenia).

Potrzebę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego Sąd Apelacyjny wiązał z uznaniem przez organ za bezprzedmiotowe postępowania w sprawie umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne i umorzenia go na podstawie art. 105 § 1 k.p.a., podczas gdy powinien zająć merytoryczne stanowisko co do tego, czy składki, o których umorzenie wnosił wnioskodawca, podlegają umorzeniu, czy też nie.

W tym zakresie skarżący wywodzi, że w okresie objętym wnioskiem o umorzenie składek na ubezpieczenie zdrowotne (sierpień 2004 r. - sierpień 2005 r.) wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniom społecznym. Zdaniem skarżącego, wynika to z prawomocnej decyzji organu rentowego z dnia 7 stycznia 2013 r., którą stwierdzono podleganie wnioskodawcy ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 14 czerwca do 31 lipca 2004 r. oraz określono podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za okres czerwiec-lipiec 2004 r. i ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2004 r. do sierpnia 2005 r. Ponieważ - w ocenie skarżącego - ustawa abolicyjna nie przewiduje w takiej sytuacji umorzenia należności z tytułu „składek zdrowotnych”, postępowanie podlegało umorzeniu jako bezprzedmiotowe.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części.

W judykaturze stwierdza się, że - ze względu na ustrojową zasadę prawa strony do merytorycznego rozpatrzenia jej żądania w postępowaniu administracyjnym i prawa do rozstrzygnięcia sprawy decyzją - art. 105 § 1 k.p.a. nie może być interpretowany rozszerzająco. Przepis ten ma bowiem zastosowanie tylko w tych sytuacjach, w których w świetle prawa materialnego i ustalonego stanu faktycznego brak jest sprawy administracyjnej mogącej być przedmiotem postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., III SK 20/10, LEX nr 794506). Taka sytuacja może występować wówczas, gdy zaległości objęte wnioskiem o ich umorzenie nie istnieją (nie powstały, zostały zapłacone, uległy przedawnieniu). W takim wypadku postępowanie w tej części jest bezprzedmiotowe i powinno zostać umorzone na zasadzie art. 105 § 1 k.p.a. (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 28 maja 2014 r., I SA/Kr 129/14, LEX nr 1529664). Natomiast brak ustawowej przesłanki uwzględnienia żądania zgłoszonego we wniosku wszczynającym postępowanie administracyjne nie czyni tego postępowania bezprzedmiotowym w rozumieniu art. 105 § 1 k.p.a., lecz oznacza jedynie bezzasadność żądania strony (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 października 2010 r., II OSK 79/10, LEX nr 746913).

Po pierwsze, wbrew twierdzeniom skarżącego, decyzja z dnia 7 stycznia 2013 r. nie stwierdza niepodlegania wnioskodawcy ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od sierpnia 2004 r. do sierpnia 2005 r., a po drugie - według twierdzeń skarżącego, zaległości wnioskodawcy z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres objęty wnioskiem o ich umorzenie istniały. Wynika z tego, że brak było podstaw do uznania postępowania za bezprzedmiotowe w rozumieniu art. 105 § 1 k.p.a.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.